

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)
SSA Ewelina Kocurek-Grabowska (sprawozdawca)
SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z powództwa K.G.
przeciwko P. S.A. z siedzibą w W.
o zadośćuczynienie z tytułu mobbingu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 czerwca 2025 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku
z dnia 19 marca 2021 r., sygn. akt VII Pa 2/21,

**uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie przed Sądem
Okręgowym w Gdańsku od dnia 19 marca 2021 r. i przekazuje
sprawę Sądowi Okręgowemu w Gdańsku do ponownego
rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

SSA Ewelina Kocurek-Grabowska Jolanta Frańczak Piotr Prusinowski

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 października 2020 r. Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku oddalił powództwo K.G. wniesione przeciwko P. Spółka Akcyjna z siedzibą w W. o zadośćuczynienie z tytułu mobbingu, odstąpił od obciążania powódki K.G. kosztami zastępstwa procesowego, a koszty sądowe przejął na rachunek Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Gdańsk- Południe w Gdańsku.

Sąd Rejonowy ustalił, że K.G. była zatrudniona w P. S.A. od dnia 19 stycznia 2009 r. na podstawie umowy o pracy na stanowisku Kierownika do spraw rozwoju. Stosunek pracy został rozwiązany na wniosek powódki w związku z mobbingiem i ustał z dniem 30 września 2014 r.

W okresie zatrudnienia K.G., jak również ustalił Sąd Rejonowy, Oddział w Gdańsku, którym kierowała notował najłabszy wynik na terenie kraju, co powodowało zwiększenie nacisku na osiąganie wyników. Kierownicy, w tym P.H. żądali od swoich kierowników do spraw rozwoju, którym była między innymi K.G., aby składali raporty do późnych godzin wieczornych jak i wcześniej rano.

Metodą na zwiększenie efektywności pracy były sugestie czy też wskazania kierowane do pracowników przez przełożonych, iż w przypadku braku poprawy pracownicy będą zwolnieni lub zostaną zlikwidowane ich miejsca pracy.

Z ustaleń Sądu wynika, że P.H. nie używał w stosunku do K.G. czy innych pracowników epitetów, nie lekcewał jej, nie upokarzał ani nie ignorował jej osoby. U pracodawcy powszechnie używano takich sformułowań jak: „ciągnięcie wyników” i pochodnych, a co wynikało z ciągłej presji osiągania założonych celów.

W ocenie Sądu Rejonowego materiał dowodowy zgromadzony w aktach sprawy nie pozwolił na ustalenie, że wobec powódki K.G. był stosowany jakkolwiek mobbing. Nikt z powódki nie szydził ani jej nie ośmieszał, nie była ona lekceważona czy izolowana od grupy.

Sąd Okręgowy po przeprowadzeniu rozprawy, wyrokiem z dnia 19 marca 2021 r. oddalił apelację powódki i zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 1.350 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Sąd Okręgowy w całości podzielił ustalenia zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego przyjmując je za własne. W ocenie Sądu Okręgowego dokonana przez Sąd Rejonowy analiza zgromadzonego w postępowaniu materiału dowodowego jest prawidłowa. Zdaniem Sądu Okręgowego zarzuty zawarte w

apelacji w przeważającej mierze sprowadzały się do polemiki ze stanowiskiem Sądu Rejonowego i interpretacją dowodów dokonaną przez ten Sąd i jako takie nie mogły się ostać, albowiem Sąd Rejonowy w sposób pełny i prawidłowy ocenił zebrane w sprawie dowody z zeznań świadków, które analizowane łącznie z pozostałym materiałem dowodowym pozwoliły ustalić, iż pomimo istnienia w pozwanym zakładzie pracy niewątpliwie stresującej atmosfery, a także konfliktu na linii powódka – P.H. - nie dochodziło do zdarzeń, którym można przypisać znamiona mobbingu. Zdaniem Sądu Okręgowego, powódka miała trudności z przystosowaniem się do systemu pracy wprowadzonego przez nowego przełożonego, co powodowało osiąganie słabszych wyników. W podsumowaniu Sąd Okręgowy uznał, że nie doszło do naruszenia prawa materialnego, tj. przepisu art. 94³ § 3 k.p. albowiem Sąd Rejonowy prawidłowo zdefiniował zjawisko mobbingu, przytoczył właściwe przepisy prawa uznając, że powódka nie była poniżana, nękana czy izolowana.

Postanowieniem z dnia 10 czerwca 2021 r. Sąd Okręgowy oddalił wniosek powódki z dnia 6 maja 2021 r., o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie na piśmie odpisu zaskarżonego wyroku wraz z uzasadnieniem oraz odmówił sporządzenia uzasadnienia.

Powódka pismem z dnia 23 sierpnia 2021 r. wniosła skargę kasacyjną, którą postanowieniem z dnia 17 września 2021 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku odrzucił.

W rozpoznaniu zażalenia na powyższe orzeczenie Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2022 r. sygn. akt II PZ 8/21 uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy poddał kontroli, niepodlegające zaskarżeniu w drodze zażalenia, postanowienie Sądu Okręgowego z 10 czerwca 2021 r. w zakresie, w jakim Sąd oddalił w nim wniosek powódki o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku z 19 marca 2021 r. i doręczenie powódce odpisu tego wyroku wraz z uzasadnieniem, którego konsekwencją było postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej powódki. W ocenie Sądu Najwyższego, wspomniane postanowienie było błędne, bowiem przekroczenie terminu na złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem nastąpiło z przyczyn niezależnych od powódki, co uzasadniało zastosowanie art. 168 k.p.c. Sąd Najwyższy wskazał, że powódka była zastępowana

przez profesjonalnego pełnomocnika, który z powodu sytuacji zdrowotnej nie mógł wykonywać swoich obowiązków. Sąd Najwyższy zauważył, że w aktach sprawy brak pewnych informacji o skutecznym zawiadomieniu pełnomocnika powódki o terminie rozprawy wyznaczonej na 19 marca 2021 r. Niewątpliwie, jeszcze w dniu rozprawy, przesyłka listowa zawierająca zawiadomienie oczekiwała na odebranie po jej awizowaniu, natomiast adnotacja o telefonicznym powiadomieniu pełnomocnika zawarta w aktach sprawy nie zawiera informacji o dacie i godzinie jej przekazania. Powyższe zdaniem Sądu Najwyższego uzasadniało przywrócenie powódce terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku z 19 marca 2021 r. oraz jego doręczenie wraz z uzasadnieniem.

We wniesionej przez powódkę od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 19 marca 2021 r. skardze kasacyjnej zarzucono naruszeniu przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy i skutkowało nieważnością postępowania, o jakiej stanowi art. 379 pkt 5 k.p.c., tj. art. 149 § 2 k.p.c. w zw. z art. 149¹ zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 150 k.p.c. w zw. z § 98 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2022 r., poz. 2514 ze zm.) w zw. z art. 214 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 ust. 1 EKPC poprzez pozbawienie powódki możliwości obrony jej praw wskutek braku zawiadomienia pełnomocnika powódki o terminie jedynej rozprawy apelacyjnej w tej sprawie, wyznaczonej na dzień 19 marca 2021 r., jej przeprowadzenie, zamknięcie rozprawy i wydanie wyroku pomimo nieobecności powódki i jej pełnomocnika.

W oparciu o wskazane zarzuty, na podstawie art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, zniesienie postępowania w zakresie rozprawy apelacyjnej z dnia 19 marca 2021 r. oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do ponownego rozpoznania w zmienionym składzie, zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych - również za postępowanie kasacyjne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznawana w niniejszym postępowaniu skarga kasacyjna jest uzasadniona z powodu trafnie podniesionego w niej zarzutu nieważności postępowania, wskazanego w art. 379 pkt 5 k.p.c.- pozbawienia powódki możliwości obrony swych praw, wskutek przeprowadzenia rozprawy apelacyjnej i wydania zaskarżonego wyroku mimo braku zawiadomienia o terminie rozprawy pełnomocnika powódki.

Wypada przypomnieć, że zasady prawidłowego doręczania stronom i osobom zainteresowanym zawiadomień o posiedzeniach sądu zostały uregulowane w art. 149 § 2 k.p.c. Może to nastąpić przez pisemne wezwanie, doręczane przy zastosowaniu reguł zawartych w przepisach art. 131 i następnych k.p.c. i ten rodzaj zawiadamiania jest obligatoryjny w przypadku pierwszego posiedzenia wyznaczonego w sprawie. Zawiadomienie o dalszych posiedzeniach odbywa się przez ogłoszenie, a pisemne wezwanie ma miejsce tylko wówczas, gdy dany podmiot nie był obecny na posiedzeniu jawnym. Wezwanie powinno być doręczone co najmniej na tydzień przed posiedzeniem, jednakże w wypadkach pilnych termin ten może być skrócony do 3 dni (art. 149 § 2 k.p.c.). Jeżeli strona udzieliła pełnomocnictwa procesowego lub sąd ustanowił dla niej pełnomocnika z urzędu i z treści tego umocowania nie wynikają odmienności w stosunku do treści przewidzianej w art. 91 i art. 118 § 1 i 2 k.p.c. to dla mocodawcy skutki prawne wywołuje doręczenie dokonane do rąk pełnomocnika stosownie do art. 133 § 3 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2017 r., I CSK 144/16, LEX nr 2273870).

Z kolei stwierdzenie przez sąd wadliwości doręczenia skutkuje odroczeniem rozprawy (art. 214 § 1 k.p.c.).

Ugruntowane zostało w orzecznictwie zapatrywanie, że przewidziana w art. 379 pkt 5 k.p.c. podstawa nieważności jest spełniona, jeżeli z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, których nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji, strona nie mogła, wbrew swej woli brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części. Tak więc o pozbawieniu strony możliwości obrony swych praw przesądza kumulatywne

wystąpienie trzech okoliczności: naruszenia przez sąd przepisów procesowych będących źródłem uprawnień strony, wpływu tego uchybienia na wyłączenie możliwości działania strony w postępowaniu oraz niemożności obrony swych praw w postępowaniu w następstwie wystąpienia obu uprzednio wymienionych okoliczności. Nie dochodzi do nieważności postępowania, gdy mimo naruszenia przez sąd przepisów postępowania strona podjęła czynności w procesie. (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1974 r., II CR 155/74, OSPiKA 1975, Nr 3, poz. 66; z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98; z dnia 10 maja 2000 r., niepubl., III CKN 416/98, OSNC 2000, Nr 12, poz. 220; z dnia 10 lipca 2002 r., II CKN 822/0; niepubl.; z dnia 28 listopada 2002 r., II CKN 399/01, niepubl. i z dnia 22 maja 2014 r., IV CSK 545/13, niepubl. wyrok Sądu Najwyższego 19 lutego 2021r., III CSKP 31/21LEX nr 3122762). Sytuacja taka zachodzi m.in., gdy zawiadomienie było wadliwe lub nie dokonano zawiadomienia o terminie rozprawy, jedynej albo bezpośrednio poprzedzającej wydanie orzeczenia, co uzasadniało odroczenie rozprawy, a sąd rozpoznał sprawę i wydał orzeczenie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 lipca 1974 r., II CR 331/74, OSNC 1975, Nr 5, poz. 84; z dnia 15 stycznia 1999 r., II CKN 139/98; z dnia 6 marca 2002 r., III RN 12/01, niepubl.; z dnia 8 stycznia 2004 r., I CK 19/03, niepubl.; z dnia 15 grudnia 2006 r., I PK 122/05, OSNP 2006, nr 21-22, poz. 325; z dnia 7 lutego 2013 r., II CSK 325/12, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego 19 czerwca 2013r., IV CSK 101/15). Ten przejaw nieważności występuje też w przypadkach, gdy o rozprawie bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku została zawiadomiona strona, a nie jej pełnomocnik procesowy i ani strona, ani pełnomocnik nie wzięli udziału w tej rozprawie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 października 1972 r., III CRN 236/72, LEX nr 7156; z dnia 4 września 1996 r., III ARN 33/96, OSNAPiUS 1997 nr 6, poz. 89; z dnia 11 września 1997 r., II UKN 228/97, OSNAPiUS 1998 nr 13, poz. 405).

Z kolei naruszenie art. 149 § 2 k.p.c., przez niezachowanie określonego w nim terminu nie pozbawia zawiadomienia skuteczności ani nie jest jednoznaczne automatycznie z pozbawieniem strony możliwości obrony swych praw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2013 r., IV CZ155/12, LEX nr 1293828). Jednakże wyjątkowo w orzecznictwie przyjęto, że uchybienie wspomnianemu przepisowi może prowadzić do nieważności postępowania, ale tylko

w sytuacji, w której bezpośrednio po zamknięciu tak wyznaczonej rozprawy zapadłby wyrok (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 404/09, LEX nr 590206 oraz z dnia 7 kwietnia 2006 r., I PK 149/05, LEX nr 24382, z 4 listopada 2021, II USKP 76/21, OSNP 2022 nr 12, poz. 120). Jak trafnie zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 404/09 w sytuacji, w której udział w rozprawie nie jest obowiązkowy, termin rozprawy powinien być wyznaczony z uwzględnieniem wymogów z art. 149 § 2 k.p.c. Niezachowanie tego terminu w sytuacji, w której bezpośrednio po zamknięciu tak wyznaczonej rozprawy zapadł wyrok, stanowi o naruszeniu art. 149 § 2 k.p.c. ze skutkiem w postaci nieważności postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Podkreślono w powyższym judykacie, że uczestnictwo w procesie, podejmowanie czynności procesowych, udział w rozprawach i innych czynnościach jest prawem, nie zaś obowiązkiem strony (chyba że co innego wynika z przepisów) i nie musi ona z tego przywileju korzystać, obowiązkiem sądu jest natomiast zapewnienie jej takiej możliwości.

Również gwarantowane w art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności- prawo do rzetelnego procesu wymaga prawidłowego zawiadomienia stron o terminie rozprawy. Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 31 maja 2016 r., 2430/06, LEX nr 2046893 wskazał między innymi, że „art. 6 Konwencji nie gwarantuje prawa do osobistego stawiennictwa przed sądem cywilnym, lecz raczej bardziej ogólne prawo do skutecznego przedstawienia swej sprawy przed sądem i korzystania z równości broni ze stroną przeciwną. Art. 6 Konwencji nie może być interpretowany jako ustanowienie specjalnej formy doręczenia pism sądowych. Od krajowych organów władzy nie można również wymagać doskonale funkcjonującego systemu pocztowego. Jednakże ogólna koncepcja rzetelnego procesu, obejmująca podstawową zasadę, zgodnie z którą postępowanie powinno być kontradyktoryjne, wymaga by osoba, przeciwko której wszczęto postępowanie, została o tym fakcie poinformowana. Jeżeli dokumenty sądowe, w tym wezwania na rozprawy, nie są należycie doręczane stronie postępowania, wówczas strona ta może nie mieć możliwości bronięcia się w postępowaniu.”

Wszystkie wyżej wskazane orzeczenia opierają się na konkluzji, że pozbawienie pełnomocnika możliwości udziału na ostatniej (jedynej) rozprawie przed

wydaniem wyroku, na której wyjaśniane są zasadnicze, z punktu widzenia zarzutów strony, okoliczności sprawy, pozbawia stronę fachowej pomocy prawnej w bardzo istotnej części postępowania, czego nie da się już naprawić w toku kolejnych czynności. Nieobecność na rozprawie prawidłowo ustanowionego pełnomocnika, którego o terminie nie zawiadomiono, prowadzi do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw i stanowi podstawę nieważności postępowania określoną w art. 379 pkt 5 k.p.c.

Z akt sądowych wynika, że powódka K.G. ustanowiła adwokata M.G. z K. w G. swoim pełnomocnikiem w sprawie o zapłatę (k. 7 akt sądowych). W dniu 1 marca 2021 r., zostało wydane przez przewodniczącego Sądu Okręgowego zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy na dzień 19 marca 2021 r. godz. 12.30 i zawiadomieniu o terminie pełnomocników stron.

Na zarządzeniu widnieje adnotacja z 1 marca 2021 r. o wykonaniu i wysłaniu opatrzona pieczęcią sekretarza sądowego, a nadto odręczna notatka bez podpisu o zawiadomieniu pełnomocników stron telefonicznie i listownie (K-1470 akt sądowych).

Zawiadomienie o terminie rozprawy przed Sądem Okręgowym w Gdańsku, wyznaczonym na dzień 19 marca 2021 r. na godzinę 12:30, zostało wysłane w dniu 1 marca 2021 r. i skierowane do adwokata M.G. W dniu 4 marca 2021 r. na potwierdzeniu odbioru przesyłki z Sądu Okręgowego odnotowano nieobecność adresata i awizowanie. Kolejna próba doręczenia przesyłki z zawiadomieniem przez pocztę miała miejsce 12 marca 2021 r. Ostatecznie w dniu 24 marca 2021 r. podjęto decyzję o zwrocie przesyłki do Sądu Okręgowego.

W dniu 19 marca 2019 r. przed Sądem Okręgowym w Gdańsku odbyła się rozprawa, na którą nie stawił się pełnomocnik powódki. W protokole rozprawy zamieszczono adnotację, że został on prawidłowo zawiadomiony o terminie. Po zamknięciu rozprawy, w tym samym dniu został wydany zaskarżony niniejszą skargą kasacyjną wyrok.

Wymaga zaakcentowania, że Sad Najwyższy w przedmiocie prawidłowości zawiadomienia pełnomocnika powódki o terminie rozprawy wyznaczonej przez Sąd Okręgowy na dzień 19 marca 2021 r. wypowiedział się już przy okazji rozpoznawania zażalenia na odrzucenie skargi kasacyjnej (sygn. akt II PZ 8/21), gdzie przesłankowo były badane warunki przywrócenia powódce terminu do złożenia wniosku o

sporządzenie uzasadnienia wyroku z 19 marca 2021 r. oraz jego doręczenie wraz z uzasadnieniem. Wówczas to Sąd Najwyższy stanowczo stwierdził, że w aktach sprawy brak jest pewnych informacji o zawiadomieniu pełnomocnika powódki o terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 19 marca 2021 r. Zauważył również, że jeszcze w dniu rozprawy, przesyłka listowa zawierająca zawiadomienie o terminie rozprawy oczekiwała na odebranie po jej awizowaniu, natomiast adnotacja o telefonicznym powiadomieniu pełnomocnika powódki zawarta w aktach sprawy nie zawiera informacji o dacie i godzinie przekazania tej informacji.

Tak więc w rozpoznawanej sprawie zawiadomienie o terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 19 marca 2021 r., bezpośrednio poprzedzającej wyrok Sądu drugiej instancji, nie zostało odebrane przez pełnomocnika powódki osobiście. Skutek doręczenia zawiadomienia o terminie rozprawy nastąpił z mocy art. 139 § 1 k.p.c. w dniu 19 marca 2021 r. Bowiem w świetle przeważającej części orzecznictwa Sądu Najwyższego, za datę doręczenia pisma, aczkolwiek w ramach doręczenia zastępczego (która pozwala na przyjęcie, że pismo procesowe zostało prawidłowo doręczone adresatowi, jeżeli nie odebrał tego pisma pomimo zawiadomienia o próbie jego doręczenia - awizowania) należy przyjąć datę upływu siedmiodniowego terminu od powtórnego awizowania przesyłki (art. 139 § 1 k.p.c. i § 8 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 maja 2020 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym (jednolity tekst: Dz.U.2024.19 t.j.; por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2005 r., I PK 37/05, OSNP 2006 nr 17-18, poz. 263; z dnia 3 kwietnia 2019 r., II PK 326/17, LEX nr 2642764 i postanowienie z dnia 2 lipca 2009 r., II UZ 20/09, LEX nr 533108). Skoro zaś powtórne awizowanie przesyłki miało miejsce 12 marca 2021 r., to za datę doręczenia w ramach doręczenia zastępczego zawiadomienia o terminie rozprawy wyznaczonej na 19 marca 2021 r., należy przyjąć dzień 19 marca 2021 r. a to skutkuje uznaniem, że nastąpiło naruszenie art.149 § 2 k.p.c.

W rezultacie, wskutek uchybień Sądu drugiej instancji w zakresie doręczania pism sądowych i zawiadomień stronie reprezentowanej przez pełnomocnika procesowego (art. 133 § 3 , art. 149 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.). pełnomocnik powódki nie został prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy apelacyjnej wyznaczonej na dzień 19 marca 2021 r.

Należy również podkreślić, że postępowanie apelacyjne ma charakter merytoryczny (por. stanowiącą zasadę prawną uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55). W przepisach dotyczących apelacji nie ma mowy o rozpoznawaniu sprawy w granicach podniesionych przez skarżącego zarzutów lub powołanych nowych faktów lub dowodów. Wynika to z istoty rozwiązań dotyczących apelacji. W odróżnieniu od podstaw kasacyjnych, zarzuty apelacji nie wiążą zarówno skarżącego, jak i sądu drugiej instancji. Mogą one być zmieniane w toku postępowania apelacyjnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2010 r., III CSK 87/09, oraz uzasadnienie przywołanej wyżej uchwały III CZP 49/07). W związku z powyższym potrzeba prawidłowego zawiadomienia stron (pełnomocników) o terminie rozprawy poprzedzającej wydanie wyroku ma również istotne znaczenie w postępowaniu apelacyjnym, bowiem udział w niej umożliwia stronie obronę swoich praw. Prawo do sądu (art. 45 Konstytucji), obejmuje nie tylko prawo dostępu do sądu, ale też prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury zgodnego z wymogami sprawiedliwości i jawności. Zasada sprawiedliwości proceduralnej zostaje zrealizowana, jeżeli każda ze stron ma możliwość przedstawienia swojego stanowiska w kwestiach spornych, dotyczących zarówno okoliczności faktycznych, jak i ocen prawnych (wyrok Sądu Najwyższego z 7 lutego 2024 r., II CSKP 1969/22, LEX nr 3670299).

Uwzględniając przedstawione wyżej rozważania i odnosząc je do okoliczności faktycznych niniejszej sprawy, Sąd Najwyższy uznaje zatem za w pełni uprawniony wniosek, że przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej w dniu 19 marca 2021 r. pozbawiło skarżącą możliwości obrony swych praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c., a tym samym stanowiło wadliwość powodującą nieważność postępowania. Sąd Najwyższy jest też zdania, że dla oceny owej nieważności postępowania - co oczywiste - nie ma znaczenia, czy stwierdzona wadliwość miała lub mogła mieć wpływ na treść wydanego wyroku (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000 Nr 12, poz. 220). Stwierdzenie nieważności postępowania jest niezależne od wpływu tej wady na wynik sprawy, ponieważ wada ta niweczy walor prawny dotychczasowego postępowania. W razie stwierdzenia nieważności postępowania przed sądem drugiej instancji, Sąd

Najwyższy zobowiązany jest więc uchylić zaskarżone orzeczenie, znieść postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością oraz przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi, który wydał zaskarżony skargą kasacyjną wyrok. Nieważność postępowania musi być bowiem uwzględniana niezależnie od tego, czy i jaki wpływ wywarła ona na konkretny wynik rozstrzygnięcia.

Reasumując, stwierdzenie nieważności postępowania apelacyjnego uzasadniało w oparciu o art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. i art. 386 § 2 k.p.c. - uchylenie zaskarżonego wyroku, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 i k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]